

Věc C-725/23

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

27. listopadu 2023

Předkládající soud:

Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach (Polsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

9. října 2023

Žalobkyně:

M. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością I. spółka komandytowa – akcyjna se sídlem v R

Žalovaný:

R. W.

[omissis] [spisová značka].

ROZHODNUTÍ

Dne 9. října 2023

Okresní soud Katowice-Východ v Katowicích, VII. obchodní oddělení (Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach VII Wydział Gospodarczy, Polsko)
[omissis]

[omissis] [složení soudu]

po projednání dne 9. října 2023 v Katowicích

na neveřejném jednání

žaloby podané společností M. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością I. spółka komandytowa – akcyjna (společnost s ručením omezeným I. komanditní společnosti na akcie) se sídlem v R

proti R. W.

o zaplacení

rozhodl:

1. podle článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie požádat Soudní dvůr Evropské unie o zodpovězení následující otázky:

Musí být čl. 2 bod 8 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích (přepracované znění) (Úř. věst. 2011, L 48, s. 1) vykládán v tom smyslu, že se kromě jistiny za plnění charakteristické pro daný smluvní vztah, jehož předmětem je dodání zboží nebo poskytnutí služby, vztahuje také na náhradu nákladů vzniklých v souvislosti s plněním smlouvy, k jejichž zaplacení se dlužník smluvně zavázal?

[omissis] [přerušeni řízení].

[omissis]

- ODŮVODNĚNÍ -

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Účastníci řízení

Žalobkyně: M. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością I. spółka komandytowa – akcyjna se sídlem v R

[omissis]

[omissis] [adresa žalobkyně a údaje právního zástupce].

Žalovaný: R. W.

vykonávající podnikatelskou činnost

pod obchodní firmou Firma Handlowo-Usługowa A. v Katovicích

[omissis]

[omissis] [adresa žalovaného].

Otázka předkládajícího soudu

[omissis]

[zopakování předběžné otázky]

Popis skutkového stavu v rozsahu relevantním pro předloženou otázku

Účastníci řízení jsou podnikateli. Žalobkyně je komanditní společností na akcie. Žalovaný vykonává podnikatelskou činnost vlastním jménem;

V souvislosti s vykonávanou podnikatelskou činností uzavřeli účastníci řízení dne 3. července 2019 smlouvu o nájmu nebytového prostoru umístěného v nemovitosti nacházející se v K., a to na dobu neurčitou;

Podle smlouvy se žalovaný zavázal platit:

nájemné (ke dni uzavření smlouvy) ve výši 270 polských zlotých (PLN) plus daň z přidané hodnoty (DPH) (sazba činila 15 PLN za metr čtvereční plochy); strany se rovněž dohodly, že nájemné je splatné předem vždy do 10. dne příslušného měsíce;

poplatky za služby, které zahrnovaly cenu tepla, plynu a elektrické energie objednané pro potřeby nájemce, jakož i veškeré stálé poplatky, které pronajímatel vynakládal z důvodu dodávky služeb; zúčtovací období a četnost vystavování faktur za poplatky určoval pronajímatel podle svého uvážení (žalobkyně); tyto poplatky zvýšené o příslušnou daň z přidané hodnoty byly splatné do 5 dnů ode dne doručení faktury nájemci (žalovanému);

měsíční paušální poplatek, kterým se měl podílet na úhradě všech výdajů a nákladů spojených s budovou (ke dni uzavření smlouvy) ve výši 10 PLN za metr čtvereční pronajímané plochy (z toho 0,42 PLN bez DPH jakožto poplatek za právo stavby, 1,93 PLN jakožto daň z nemovitosti, 1,00 PLN bez DPH jakožto poplatek za odvoz komunálního odpadu, 8,65 PLN bez DPH jakožto ostatní náklady a výdaje); tento poplatek zahrnoval zejména: veřejné odvody a jiné poplatky, odpisy budovy, náklady na obsluhu výtahové budovy, náklady na správu budovy, náklady na úklid, náklady na rekonstrukce, údržbu a opravy budovy; tento poplatek byl splatný předem vždy do 10. dne příslušného měsíce;

V průběhu trvání smlouvy vystavovala žalobkyně 3 samostatné faktury; na každou pohledávku vyplývající ze smlouvy;

Žalobkyně nebyla přímým dodavatelem služeb (podle bodu 3b), ale pouze přefakturovala žalovanému náklady, které sama platila dodavatelům;

Účastníci řízení si smluvně sjednali výši úroků, na které měla žalobkyně nárok v případě prodlení s úhradou nájemného nebo některého z poplatků, a to ve výši maximálních úroků ve smyslu čl. 481 § 2¹ občanského zákoníku (kodeks cywilny) (maximální úroky z prodlení);

Účastníci řízení dne 13. září 2019 přijali dodatek ke smlouvě, kterým rozšířili předmět smlouvy o další nebytový prostor;

Dopisem ze dne 28. května 2020 vypověděla žalobkyně žalovanému nájem bez výpovědní doby;

V rámci řízení vedeného u Okresního soudu Katowice-Východ v Katovicích (Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach) se žalobkyně domáhá, aby jí žalovaný zaplatil částku 13 933,89 PLN, která je složena z:

pohledávek z 26 nezaplacených faktur, přičemž 11 faktur se týká nezaplacených služeb, 7 faktur zahrnuje paušální poplatek, kterým se měl žalovaný podílet na úhradě všech výdajů a nákladů spojených s budovou, a 8 faktur je za nájemné; celková částka vyplývající ze všech nezaplacených faktur činí 9 397,89 PLN;

pevné částky ve výši 40 eur za každou fakturu, která nebyla zaplacená včas (tj. 40 eur x 26 faktur) v celkové výši 4 536,00 PLN;

Žalovaný nezaujal k věci žádné stanovisko.

Relevantní ustanovení unijního práva

Článek 1 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích

Tato směrnice se vztahuje na veškeré platby, které jsou úhradou za obchodní transakce.

Článek 2 bod 8 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích

Pro účely této směrnice se rozumí: „splatnou částkou“ jistina, která měla být splacena ve smluvní nebo zákonné lhůtě splatnosti, včetně příslušných daní, cel, dávek či poplatků uvedených na faktuře nebo v jiném rovnocenném dokumentu vyzývajícím k provedení platby;

Článek 3 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích

Členské státy zajistí, že v obchodních transakcích mezi podniky má věřitel nárok na úrok z prodlení bez nutnosti upomínky, pokud jsou splněny tyto podmínky:

- (a) věřitel splnil své smluvní a zákonné povinnosti a
- (b) věřitel neobdržel splatnou částku včas, ledaže dlužník není za prodlení odpovědný.

Článek 6 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích

Členské státy zajistí, že v případech, kdy má být v obchodních transakcích podle článku 3 nebo 4 zaplacen úrok z prodlení, má věřitel nárok obdržet od dlužníka alespoň pevnou částku ve výši 40 [eur].

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. října 2022, S. A. U. v. G. R. de S. de la Junta de C. y L., C-585/20 [...]

Relevantní ustanovení vnitrostátního práva

Článek 659 § 1 občanského zákoníku (ustawa – Kodeks cywilny), ze dne 23. dubna 1964 (dále jen „občanský zákoník“);

Nájemní smlouvou se pronajímatel zavazuje přenechat nájemci věc k užívání na dobu určitou nebo neurčitou a nájemce se zavazuje platit pronajímateli sjednané nájemné.

Článek 4 bod 1a zákona o postupu proti nadměrným prodlením v obchodních transakcích (ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych), ze dne 8. března 2013;

Pro účely tohoto zákona se rozumí:

1a) peněžitým plněním – úhrada za dodání zboží nebo poskytnutí služby v rámci obchodní transakce.

Článek 7 odst. 1 zákona ze dne 8. března 2013 o postupu proti nadměrným prodlením v obchodních transakcích

V obchodních transakcích – s výjimkou transakcí, v nichž je dlužníkem veřejnoprávní subjekt – má věřitel bez vyzvání nárok na zákonný úrok z prodlení v obchodních transakcích, pokud se strany nedohodly na vyšší úrokové sazbě, a to za období ode dne splatnosti peněžitého plnění do dne, kdy byla provedena platba, pokud jsou splněny obě následující podmínky:

- 1) věřitel splnil své povinnosti;
- 2) věřitel platbu neobdržel ve lhůtě stanovené ve smlouvě.

Článek 10 odst. 1 zákona ze dne 8. března 2013 o postupu proti nadměrným prodlením v obchodních transakcích

Ode dne, kdy věřiteli vznikl nárok na úroky uvedené v čl. 7 odst. 1 nebo v čl. 8 odst. 1, má nárok získat od dlužníka, a to bez vyzvání, náhradu nákladů spojených s vymáháním ve výši:

- 1) 40 eur – pokud hodnota peněžitého plnění nepřesahuje 5 000 PLN;
- 2) 70 eur – pokud hodnota peněžitého plnění přesahuje 5 000 PLN, ale nepřesahuje 50 000 PLN;
- 3) 100 eur – pokud se hodnota peněžitého plnění rovná nebo je vyšší než 50 000 PLN.

Důvody, pro které soud předložil předběžnou otázku

Jak bylo uvedeno výše, předmětem řízení je nárok na zaplacení nájemného, poplatků za užívané služby (mj. elektřina, teplo, voda) a dalších poplatků spojených s údržbou budovy, uplatněný žalobkyní, která je pronajímatelkou (přenechala prostor k užívání), ve vztahu k žalovanému, který je nájemcem (uživatelé prostoru). Žalobkyně navíc požaduje náhradu nákladů spojených s vymáháním splatné částky ve vztahu ke každé nezaplacené faktuře.

Povinnost platit nájemné a poplatky vyplývá ze smlouvy o nájmu uzavřené mezi stranami v písemné formě. Žalobkyně vystavila ke každé z výše uvedených pohledávek fakturu (3 samostatné faktury). Podle smlouvy bylo zúčtovací období nájemného a poplatků spojených s údržbou budovy měsíční a tyto byly splatné předem vždy do 10. dne příslušného měsíce. V případě poplatků za služby si však pronajímatel mohl určovat zúčtovací období a četnost vystavování faktur dle vlastního uvážení a platba měla být provedena do 5 dnů ode dne doručení příslušné faktury.

V případě služeb byly jejich dodavatelé externí subjekty, s nimiž měla žalobkyně uzavřené smlouvy a jimž byly prováděny platby. Tyto náklady byly následně převáděny – formou faktury – na žalovaného, který tyto služby skutečně využíval (tzv. přefakturace). Oproti tomu poplatek související s údržbou budovy měl paušální povahu a měl pokrývat náklady žalobkyně spojené mimo jiné s veřejnými odvody, opravami a úklidem budovy, náklady na správu budovy, jakož i odpisy.

Z 26 faktur, jejichž zaplacení je v řízení požadováno: 11 se týká poplatků za užívané služby, 7 se týká paušálních poplatků za údržbu budovy a 8 se týká samotného nájemného.

Skutkový stav je v této věci v podstatě nesporný. Žalovaný se k žalobě poté, co obdržel její stejnopis, nevyjádřil ani se nedostavil na jednání a nezaujal žádné meritorní stanovisko k věci. Vnitrostátní soud má však pochybnosti ohledně právního posouzení věci.

Podle názoru předkládacího soudu vyvstala otázka, která vyžaduje výklad unijního práva, a to čl. 2 bodu 8 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích (přepracované znění) (Úř. věst. 2011, L 48, s. 1), neboť existují pochybnosti o tom, zda má žalobkyně nárok na náhradu nákladů spojených s vymáháním splatných částek z faktur, které nebyly vystaveny jako nájemné za daný měsíc. Jinými slovy se pochybnosti týkají toho, zda je splatnou částkou ve smyslu směrnice jakákoli částka vyplývající ze smlouvy, i když představuje pouze náhradu nákladů vynaložených podnikatelem a nepředstavuje protiplnění za plnění charakteristické pro daný právní vztah.

Podle polského občanského zákoníku se pronajímatel zavazuje přenechat nájemci věc k užívání na dobu určitou nebo neurčitou a nájemce se zavazuje platit pronajímateli sjednané nájemné. Nájemné je protiplněním, které náleží pronajímateli za užívání věci nájemcem. Nájemné tedy představuje úhradu pronajímateli za to, že nájemce užívá věc, která mu byla přenechána. Strany si však mohou ve smlouvě sjednat i povinnost poskytovat jiná plnění, tzv. dodatečná plnění nebo hradit jiné platby nezávislé na pronajímateli. Tato plnění však nepředstavují nájemné.

Ačkoli je nesporné, že smlouva uzavřená mezi stranami je obchodní transakcí (viz věc C-199/19 [...] sp. z o.o. v. J. M.), podle vnitrostátních právních předpisů provádějících výše uvedenou směrnici se možnost požadovat úroky z prodlení v obchodních transakcích, a tedy zároveň náhradu nákladů spojených s vymáháním splatné částky, vztahuje na peněžité plnění chápaná jako úhrada za dodání zboží nebo poskytnutí služby v rámci obchodní transakce. Přestože ve vztahu k této otázce neexistuje rozsáhlá judikatura, lze se setkat s názorem, že „peněžité plnění“ je plněním odpovídajícím „nepeněžitému plnění“ druhé smluvní strany (takto: Odvolací soud ve Varšavě (Sąd Apelacyjny w Warszawie, Polsko) v rozsudku ze dne 3. ledna 2020 [omissis]). Podobný názor sdílejí i někteří akademici [omissis]. [odkaz na doktrínu].

Pochybnosti soudu nerozptyluje ani rozbor ustanovení směrnice a bodů odůvodnění, které je předchází. V této otázce bude mít patrně podstatný význam čl. 1 odst. 2, který vymezuje věcný rámec pro použití směrnice, jakož i čl. 2 bod 8 směrnice.

První z výše uvedených ustanovení odkazuje na veškeré platby, které jsou úhradou za obchodní transakce. V bodě 8 odůvodnění je uvedeno, že oblast působnosti této směrnice by se měla omezovat na platby, které jsou úhradou za obchodní transakce a že by směrnice neměla upravovat transakce se spotřebiteli, úroky ve spojení s jinými platbami, např. platby podle právních předpisů upravujících šeky a směnky, platby představující náhradu škody, včetně plateb od pojišťoven. Samotný pojem „úhrada“ však definován není. Na druhou stranu demonstrativní výčet případů, které nespádají do oblasti působnosti směrnice, se týká situací, v nichž se povinnost platby svou povahou nikterak neblíží platbám vyplývajícím ze smlouvy uzavřené mezi stranami tohoto sporu.

Unijní normotvůrce definoval pojem splatné částky tak, že se jí rozumí jistina, která měla být splacena ve smluvní nebo zákonné lhůtě splatnosti, včetně příslušných daní, cel, dávek či poplatků uvedených na faktuře nebo v jiném rovnocenném dokumentu vyzývajícím k provedení platby; Soudní dvůr se již výkladem tohoto pojmu zabýval (věc C-585/20), avšak v jiném kontextu, než je zde představen.

Provedení správného výkladu tohoto ustanovení má nezanedbatelný význam, neboť jednou z podmínek pro možnost požadovat úroky z prodlení (čl. 3 odst. 1) je, že věřitel neobdržel splatnou částku včas. Právo požadovat náhradu nákladů

spojených s vymáháním splatné částky vzniká až okamžikem vzniku nároku na požadování úroků. Směrnice byla do polského právního řádu provedena totožným způsobem.

Ve světle výše uvedených úvah je třeba upozornit na to, že mezi pojmy „úhrada“ a „splatná částka“ existuje souvislost. Pokud se směrnice vztahuje pouze na platby, které jsou úhradou za obchodní transakce, nemůže pojem „splatná částka“ zahrnovat platby z jiných důvodů. Je třeba tudíž zvážit, zda jistina uvedená v čl. 2 bodě 8 směrnice představuje výhradně úplatu za nepeněžitě plnění, které je charakteristické pro daný právní vztah a k jehož poskytnutí se podnikatel, který smlouvu uzavřel, zavázal.

Předkládající soud je názoru, že splatnou částkou z obchodní transakce je výlučně částka, která představuje úplatu za vlastní nepeněžitě plnění věřitele (dodání zboží nebo poskytnutí služby) a tato nezahrnuje náhradu výdajů nebo jiných dočasně vynaložených nákladů, pokud tyto nebyly zahrnuty a nejsou součástí částky, která má být za toto plnění zaplacená. V obchodních vztazích je totiž podle všeho pravidlem, že se úhrada určuje s přihlédnutím k vynaloženým nákladům a očekávanému zisku. Pokud jsou tyto prvky smluvně odděleny, je třeba mít za to, že část obsahující vynaložené výdaje nepředstavuje úplatu za poskytnutí služby nebo dodání zboží. Opačný závěr by mohl vést k tomu, že by věřitel byl oprávněn požadovat několik pevných náhrad za to, co je v zásadě jedním plněním. Obdobně je třeba posoudit platby, které souvisejí s obchodní transakcí, ale vzhledem k jejich povaze a důvodu vzniku je nelze zahrnout do částky splatné věřiteli. Na tomto místě lze uvést například již dříve zmíněné náklady na poskytování služeb, které jsou zajišťovány externími subjekty, a smluvní strana tyto služby sama neposkytuje a ani k tomuto druhu plnění není zavázána (nevyužívá subdodavatele pro plnění vlastního závazku), ale pouze přenáší náklady, které jí z tohoto důvodu vznikly. Jedná se pouze o výdaje vzniklé v souvislosti s poskytnutím plnění charakteristického pro daný právní vztah věřitelem.

Na druhou stranu – a s tím jsou mimo jiné spojené pochybnosti vnitrostátního soudu – pokud věřiteli vznikly určité náklady, které mu měl dlužník v stanovené lhůtě nahradit, může to mít v případě prodlení negativní dopad na jeho finanční situaci a způsobit, že bude muset pro výkon své činnosti využít externí zdroje financování. Účelem přijetí směrnice však bylo právě mimo jiné zamezit tomuto druhu situací, které ovlivňují konkurenceschopnost a životaschopnost podniků na vnitřním trhu.

Poskytnutí odpovědi na položenou otázku má tedy význam pro rozhodnutí o nároku na pevně stanovené částky náhrady za vystavené a včas nezaplacené faktury, které obsahují splatné částky představující paušální poplatky spojené s údržbou budovy a náhradu výdajů za užívané služby. Ačkoli žalovaný v tomto rozsahu žalobu nezpochybňuje, vnitrostátní soud je povinen z úřední povinnosti správně aplikovat ustanovení hmotného práva.

[omissis]

[*omissis*] [složení soudu].

[*omissis*]

[*omissis*] [vnitrostátní procesní otázky].

K., 9. října 2023

[*omissis*]

[*omissis*] [složení soudu].

PRACOVNÍ DOKUMENT